

PRAKSISOVERSIGT · INTERNATIONAL RET

Praksisoversigt over krigsforbrydelser, folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden (humanitær folkeret i dansk straffelovgivning)

Straffelovens kapitel 13 a (§§ 118 b-118 l) efter reformen i 2024 – gerningsindhold, kommandoansvar og dansk straffemyndighed

Version 2 Opdateret 22. jul. 2026 12 afgørelser · 2022-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Med virkning fra 1. januar 2025 samlede lovgiver de mest alvorlige internationale forbrydelser i et nyt kapitel i straffeloven: aggressionsforbrydelse, folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser, kommandoansvar og tortur i §§ 118 b-118 l. Kapitlet afløste den selvstændige folkedrabslov fra 1955 og loven om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt og bygger på Krigsforbrydelsesudvalgets betænkning nr. 1583/2024, der omskrev Rom-statuttens artikel 7 og 8 til dansk lovtekst. Praksisoversigten gennemgår gerningsindholdet i hver enkelt bestemmelse, nexuskravet "i tilknytning til en væbnet konflikt", kommandoansvaret i § 118 j og de tværgående spørgsmål om dansk straffemyndighed efter §§ 7, 8, 8 a og 12, forældelsesfrihed efter § 93 b og forholdet til Den Internationale Straffedomstol. Selvstændig dansk retspraksis under det nye kapitel er endnu sparsom, og de sager, der hidtil er ført om forhold begået i konfliktområder, er i vidt omfang afgjort efter terrorbestemmelserne.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Straffelovens §§ 118 b-118 l trådte i kraft 1. januar 2025 og afløste både folkedrabsloven af 1955 og lov om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt.
- 02** Gerningsindholdet i §§ 118 d-118 i er en omskrivning af Rom-statuttens artikel 7 og 8 til dansk lovtekst, og Den Internationale Straffedomstols og andre internationale tribunalers praksis skal efter forarbejderne indgå som fortolkningsbidrag.
- 03** Aggressionsforbrydelsen efter § 118 b forudsætter både et tærskelkrav (aggressionshandlingen skal efter karakter, grovhed og omfang udgøre en åbenbar overtrædelse af FN-pagten) og et lederkrav (kun den, der kan udøve faktisk kontrol over eller styre en stats politiske eller militære handlinger).
- 04** Ordet »foretager« i § 118 b, stk. 1, omfatter planlægning, forberedelse, indledning og fuldbyrdelse, men indebærer samtidig at forsøgsreglen i straffelovens § 21 ikke finder anvendelse på aggressionsforbrydelsen.

- 05 Magtanvendelse med mandat fra FN's Sikkerhedsråd, selvforsvar efter FN-pagtens artikel 51, samtykke fra territorialstaten og efter forarbejderne også humanitær intervention falder uden for § 118 b.
- 06 Folkedrab efter § 118 c kræver et specielt folkedrabsforsæt – hensigt helt eller delvis at ødelægge en national, etnisk, racemæssig eller religiøs gruppe »som sådan« – og beskytter gruppens eksistens, ikke det enkelte offer som individ.
- 07 Forbrydelser mod menneskeheden efter § 118 d forudsætter et kontekstkrav om, at handlingen er foretaget »som led i et omfattende eller systematisk angreb mod en civilbefolkning«; kravet er alternativt, ikke kumulativt.
- 08 Krigsforbrydelsesbestemmelserne §§ 118 e-118 i forudsætter et nexuskrav – handlingen skal være foretaget »i tilknytning til en væbnet konflikt« – mens kun § 118 e, stk. 2, er forbeholdt international væbnet konflikt.
- 09 »Beskyttet person« defineres i § 118 e, stk. 3, som en person, der ikke eller ikke længere tager direkte del i fjendtlighederne, eller som i øvrigt er beskyttet efter den humanitære folkeret.
- 10 § 118 h kriminaliserer de forbudte kampmetoder, herunder målrettede angreb på civile, udsultning af civile, angreb på kulturværdier, perfidi, nægtelse af nåde, uforholdsmæssige angreb og brug af menneskelige skjolde.
- 11 Kommandoansvaret i § 118 j rammer både militære og civile ledere samt den, der faktisk handler som sådan, og bygger på en uagtsomhedsstandard: lederen »vidste eller burde have vidst«.
- 12 Kommandoansvaret er et undladelsesansvar – det udløses af, at lederen undlod at hindre eller standse forbrydelsen eller at rapportere forholdet til en kompetent myndighed for strafforfølgning.
- 13 Strafferammerne er gradueret i § 118 k: livstid for aggression, folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden, 16 år for §§ 118 e, 118 h og 118 i og 12 år for §§ 118 c, stk. 2, 118 f og 118 g, med mulighed for livstid ved særlig grov beskaffenhed, herunder når overtrædelsen omfatter drab.
- 14 Det skal efter § 118 k, stk. 5, i almindelighed indgå som skærpende omstændighed, at handlingen er begået som led i en plan eller politik eller som led i omfattende forbrydelser af samme art.
- 15 § 118 k, stk. 6, hjemler anvendelse af §§ 118 d-118 i på handlinger foretaget før 1. januar 2025, men kun hvis handlingen også var strafbar på gerningstidspunktet og udgjorde en folkeretlig forbrydelse, og straffen kan ikke overstige den dagældende ramme.
- 16 Dansk straffemyndighed efter § 8 a bygger på det udvidede universalprincip: der er straffemyndighed over §§ 118 c-118 j og § 118 l, hvis gerningspersonen på sigtelsestidspunktet enten har fast tilknytning til Danmark eller blot befinder sig her i landet.
- 17 § 8 a omfatter ikke aggressionsforbrydelsen; dansk straffemyndighed over § 118 b følger i stedet det aktive personalprincip i § 7, stk. 1, nr. 2, litra c, uden krav om dobbelt strafbarhed.

- 18 Straffemyndigheden begrænses af § 12 ved de i folkeretten anerkendte undtagelser, herunder immunitet for stats- og regeringschefer, udenrigsministre, diplomater og andre statsrepræsentanter.
- 19 Lovovertrædelser omfattet af kapitel 13 a forældes ikke, jf. § 93 b, stk. 1.
- 20 Efter Rigsadvokatmeddelelsen skal politikredsen forelægge tiltalerspørgsmålet for statsadvokaten i sager om straffemyndighed efter § 8, nr. 5 og 6, og § 8 a, og efterforskningen af grove internationale straffesager varetages af National Enhed for Særlig Kriminalitet.

§ 1 Reformen i 2024: fra folkedrabsloven til straffelovens kapitel 13 a

Indtil udgangen af 2024 var folkedrab den eneste af de internationale kerneforbrydelser, der var selvstændigt kriminaliseret i dansk ret – ved lov nr. 132 af 29. april 1955 om straf for folkedrab. Forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og tortur måtte forfølges efter militær straffelov og straffelovens almindelige bestemmelser om drab, vold, voldtægt, frihedsberøvelse og hærværk. Da Rom-statutten blev gennemført ved [lov om Den Internationale Straffedomstol § 1](#) i 2001, blev der bevidst ikke indført særskilte straffebestemmelser, fordi man lagde til grund, at forholdene i al væsentlighed allerede var strafbare.

Justitsministeren nedsatte i juni 2023 Krigsforbrydelsesudvalget, der i juni 2024 afgav **betænkning nr. 1583/2024 om visse internationale forbrydelser**. Lovforslagets almindelige bemærkninger begrundede reformen sådan:

Selvstændige straffebestemmelser om disse forbrydelser vil sende et klart og vigtigt signal til omverdenen og ikke mindst ofrene om, at sådanne forbrydelser ikke accepteres. [...] Dette skal ikke mindst ses i lyset af, at vi befinder os i en særlig tid med krig på europæisk jord, hvor utænkelige og utilgivelige forbrydelser finder sted i Ukraine.

Kapitlet blev indsat ved [ændringsloven om visse internationale forbrydelser \(L 58, folketingssamling 2024-25\)](#) med ikrafttræden **1. januar 2025**. Loven ophævede samtidig folkedrabsloven og lov nr. 310 af 25. april 2018 om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt, hvis indhold blev flyttet til det nye kapitel. Også militær straffelovs § 27 a om tortur som skærpende omstændighed og den tilhørende forældelsesfrihed i § 10 a blev ophævet – forarbejderne forklarer, at bestemmelserne blev overflødige, fordi

torturhandlinger foretaget som led i et omfattende eller systematisk angreb mod en civilbefolkning [vil] kunne straffes som forbrydelser mod menneskeheden efter det foreslåede § 118 d, nr. 6, og torturhandlinger foretaget i tilknytning til en væbnet konflikt vil kunne straffes som krigsforbrydelser efter det foreslåede § 118 e, stk. 1, nr. 2, litra a.

Gennemførelsesmetoden er central for fortolkningen. Udvalget fravalgte at udforme bestemmelserne som rene henvisninger til Rom-statutten og valgte i stedet at omskrive statuttens artikel 7 og 8 til dansk lovtekst – bl.a. fordi henvisningsteknik ville gøre det vanskeligere at udvide kriminaliseringen, når den folkeretlige sædvaneret udvikler sig. Til gengæld fastslår forarbejderne udtrykkeligt, at »Straffedomstolens og andre internationale domstole og tribunalers praksis i relevant omfang bør indgå som et fortolkningsbidrag ved fastlæggelsen af det nærmere indhold i de foreslåede danske straffebestemmelser«. Samme metode er anvendt i Finland, Norge, Sverige og Tyskland.

Det blev bevidst fravalgt at fravige udgangspunktet om, at offentlig påtale tilkommer politidirektøren. Det særlige påtalekrav i [straffeloven § 118 a](#) om justitsministerens påbud gælder derfor kun §§ 111-115 og 118 – ikke det nye kapitel 13 a.

LOV

Militær straffelov § 27a

Straffeloven § 118a

Straffeloven § 118d

Straffeloven § 118e, stk. 1

§ 2 Aggressionsforbrydelsen efter § 118 b: tærskelkravet og lederkravet

[Straffeloven § 118 b](#) er den mest indskrænkede bestemmelse i kapitlet – både i gerningsindhold og i personkreds:

Stk. 1. For aggressionsforbrydelse straffes den, som foretager en aggressionshandling, der efter sin karakter, sin grovhed og sit omfang udgør en åbenbar overtrædelse af FN-pagten.

Stk. 2. Ved en aggressionshandling forstås en stats brug af væbnet magt mod en anden stats suverænitet, territoriale integritet eller politiske uafhængighed eller på en måde, som i øvrigt er i strid med FN-pagten.

Stk. 3. Strafansvar for en aggressionsforbrydelse kan kun pålægges den, der kan udøve faktisk kontrol over eller styre en stats politiske eller militære handlinger.

Bestemmelsen svarer til Rom-statuttens artikel 8 bis, som blev tilføjet ved Kampala-tillægget i 2010, og som Straffedomstolen har kunnet udøve jurisdiktion over siden 17. juli 2018. Ratifikationen af tillægget skete i forbindelse med vedtagelsen af 2024-loven.

Tærskelkravet ligger i ordene »åbenbar overtrædelse af FN-pagten«, der efter forarbejderne skal ekskludere grænsetilfælde. De tre kriterier har hver sin funktion: »grovhed« er kvalitativt og henviser til den materielle og fysiske skade, »omfang« er kvantitativt og henviser til den militære operations varighed og geografiske rækkevidde, mens »karakter« indebærer, at formålet med aggressionshandlingen indgår i vurderingen. Forarbejderne angiver Iraks invasion af Kuwait i 1990 og Ruslands invasion af Ukraine i 2022 som typeeksempler, og fastslår omvendt, at bestemmelsen ikke rammer

magtanvendelse om hvis lovlighed, der ikke er enighed blandt alle stater.

Fire situationer falder helt uden for stk. 2: magtanvendelse med bemyndigelse fra FN's Sikkerhedsråd efter FN-pagten kapitel VII, individuelt eller kollektivt selvforsvar efter artikel 51, magtanvendelse med territorialstatens samtykke, og – efter udvalgets vurdering – dansk deltagelse i humanitær intervention. Ren trussel om magtanvendelse i strid med FN-pagten artikel 2, stk. 4, er heller ikke omfattet.

Lederkravet i stk. 3 er personelt afgrænsende. En formel lederstilling er ikke i sig selv nok; det afgørende er, om den pågældende reelt kan udøve faktisk kontrol med eller styring af statens politiske eller militære handlinger. Forarbejderne nævner i dansk sammenhæng statsministeren, udenrigsministeren og forsvarsministeren samt de øverste militære ledere, og i udenlandsk sammenhæng f.eks. en præsident eller lederen af et nationalt sikkerhedsråd.

En lovteknisk detalje har reel betydning: udvalget valgte at lade ordene »planlægning, forberedelse, indledning eller fuldbyrdelse« fra statuttens artikel 8 bis være dækket af verbet »foretager« for at tydeliggøre, at der

skal være foretaget en aggressionshandling. Konsekvensen er udtrykkelig – den almindelige forsøgsregel i [straffeloven § 21](#) finder ikke anvendelse på § 118 b.

Straffen er fængsel indtil på livstid, jf. [§ 118 k, stk. 1](#).

LOV

[Straffeloven § 21](#)

[Straffeloven § 118b, stk. 1-3](#)

[Straffeloven § 118k, stk. 1](#)

§ 3 Folkedrab efter § 118 c og det specielle folkedrabsforsæt

[Straffeloven § 118 c](#) viderefører folkedrabslovens indhold og læner sig tæt op ad folkedrabskonventionen af 9. december 1948, som Danmark ratificerede i 1951:

Stk. 1. For folkedrab straffes den, som i den hensigt helt eller delvis at ødelægge en national, etnisk, racemæssig eller religiøs gruppe som sådan foretager en eller flere af følgende handlinger:

- 1. Dræber et eller flere medlemmer af gruppen.*
- 2. Påfører et eller flere medlemmer af gruppen alvorlig fysisk eller psykisk skade.*
- 3. Påfører et eller flere medlemmer af gruppen livsvilkår, der sigter til at bevirke gruppens hele eller delvise fysiske ødelæggelse.*
- 4. Pålægger foranstaltninger mod et eller flere medlemmer af gruppen, der sigter til at bevirke, at fødsler inden for gruppen forhindres.*
- 5. Tvangsforflytter et eller flere af gruppens børn under 18 år til en anden gruppe.*

Det afgørende er det **specielle folkedrabsforsæt**. Forarbejderne udtrykker det præcist:

Det særlige ved folkedrab er, at forbrydelsen ikke er rettet mod ofrene i gruppen i kraft af deres egenskab som enkeltindivider, men i kraft af deres (opfattede) tilhørsforhold til en bestemt gruppe. Dette motivkrav udledes af ordene »som sådan«, og forbuddet mod folkedrab søger således at beskytte gruppens eksistens som sådan.

Opregningen af gerningstyper er udtømmende – modsat § 118 d, der afsluttes med en opsamlingsbestemmelse. Til gengæld rummer § 118 c, stk. 2, en selvstændig kriminalisering af **direkte og offentlig tilskyndelse** til folkedrab, som svarer til folkedrabskonventionens artikel 3. Tilskyndelse straffes efter [§ 118 k, stk. 3](#) med fængsel indtil 12 år, mens selve folkedrabet efter stk. 1 kan straffes med fængsel indtil på livstid.

Den eneste offentliggjorte danske højesteretsafgørelse på området angår netop rækkevidden af den gamle folkedrabslov. Forarbejderne til 2024-loven refererer den således:

Folkedrabsloven finder også anvendelse på folkedrabshandlinger begået i udlandet, jf. Højesterets kendelse af 26. april 2012 i sag 2/2012 (gengivet i UfR 2012, side 2399).

Det princip er nu positivt lovfæstet gennem [straffeloven § 8 a](#), der udtrykkeligt hjemler dansk straffemyndighed over §§ 118 c-118 j begået uden for den danske stat.

LOV

[Straffeloven § 8a](#)

[Straffeloven § 118c, stk. 1, 2](#)

[Straffeloven § 118k, stk. 1, 3](#)

§ 4 Forbrydelser mod menneskeheden efter § 118 d: kontekstkravet om omfattende eller systematisk angreb

[Straffeloven § 118 d](#) er den danske omskrivning af Rom-statuttens artikel 7. Bestemmelsen indledes med kontekstkravet, der er selve afgrænsningen mod almindelig kriminalitet:

For forbrydelser mod menneskeheden straffes den, der som led i et omfattende eller systematisk angreb mod en civilbefolkning foretager en eller flere af følgende handlinger ...

Kravet er **alternativt**: angrebet skal enten være omfattende (kvantitativt) eller systematisk (organiseret, planmæssigt) – ikke nødvendigvis begge dele. I modsætning til krigsforbrydelserne kræves der intet nexus til en væbnet konflikt; forbrydelser mod menneskeheden kan begås i fredstid.

De tolv gerningstyper i nr. 1-12 dækker drab, udryddelse, slaveri, deportation og tvangsforflytning i strid med folkeretten, ulovlig frihedsberøvelse, tortur (nr. 6), seksuel og reproduktiv vold (nr. 7), tvangsægteskab (nr. 8), forfølgelse (nr. 9), tvangsforsvinding (nr. 10), apartheid (nr. 11) og – som opsamlingsbestemmelse – »anden umenneskelig handling af lignende karakter, der forårsager stor fysisk eller psykisk lidelse eller alvorlig skade på legeme eller helbred« (nr. 12).

Tre af definitionerne fortjener særlig opmærksomhed, fordi de er defineret i selve lovteksten:

- **Forfølgelse** (nr. 9) er alvorlig berøvelse af grundlæggende menneskerettigheder på baggrund af race, nationalitet, etnicitet, køn, seksuel orientering, kulturelt eller religiøst tilhørsforhold eller politisk overbevisning »eller af andre grunde, der er almindeligt anerkendte som værende i strid med folkeretten«. Bestemmelsen er dermed dynamisk og følger den folkeretlige udvikling.
- **Tvangsforsvinding** (nr. 10) forudsætter både frihedsberøvelse og efterfølgende nægtelse af at anerkende den eller give oplysninger, at handlingen sker for at unddrage den pågældende fra retsbeskyttelse, og at den er udført på vegne af eller med samtykke, støtte eller tilladelse fra en stat eller organisation.
- **Apartheid** (nr. 11) forudsætter et institutionaliseret regime baseret på en racemæssig gruppes systematiske undertrykkelse af og dominans over en eller flere andre racemæssige grupper, og hensigt til at opretholde regimet.

Straffen er fængsel indtil på livstid, jf. [§ 118 k, stk. 1](#). Bemærk at tortur som forbrydelse mod menneskeheden efter nr. 6 har en væsentligt højere strafferamme end den selvstændige torturbestemmelse i [§ 118 l](#), der maksimalt giver 12 års fængsel – kontekstkravet er altså afgørende for strafniveauet.

LOV

[Straffeloven § 118d](#)[Straffeloven § 118l](#)[Straffeloven § 118k, stk. 1](#)

§ 5 i Krigsforbrydelser: de fem gerningstypebestemmelser i §§ 118 e-118

Krigsforbrydelserne er systematisk opdelt efter beskyttelsesobjekt og handlingens karakter. Opdelingen er en dansk nyskabelse i forhold til Rom-statuttens artikel 8, der er bygget op om sondringen mellem international og ikke-international væbnet konflikt.

Bestemmelse	Beskyttelsesobjekt / handlingstype	Kerneindhold
§ 118 e	Krigsforbrydelser mod personer	Drab, tortur/umenneskelig behandling, slaveri, seksuel vold, gidseltagning, børnesoldater under 15 år, medicinske forsøg, ulovlig deportation og frihedsberøvelse, urimelig rettergang, krænkelse af værdighed, skade på ukampdygtig modstander
§ 118 f	Krigsforbrydelser mod ejendom	Plyndring, ødelæggelse/tilegnelse uden tvingende militær nødvendighed, ødelæggelse og plyndring af kulturværdier i strid med UNESCO-konventionen af 14. maj 1954 og dennes 2. protokol
§ 118 g	Humanitære indsatser og kendemærker	Angreb på humanitære og fredsbevarende missioner, angreb på sanitetsenheder med Genèvekonventionernes kendemærker, misbrug af parlamentærflag, fjendens flag, FN-flag, militære symboler eller beskyttede kendemærker med død eller alvorlig personskade til følge
§ 118 h	Forbudte kampmetoder	Angreb på civile, udsultning, angreb på civile genstande og kulturværdier, perfidi, nægtelse af nåde, uforholdsmæssige angreb, menneskelige skjolde, angreb på ikke-forsvarede byer
§ 118 i	Forbudte kampmidler	Gift og giftige våben, biologiske og kemiske våben, ekspanderende projektiler, våben med ikke-røntgenfaste sprængstykker, blindende laservåben

Definitionen af den beskyttede personkreds står i [§ 118 e, stk. 3](#):

Ved beskyttet person forstås en person, der ikke eller ikke længere tager direkte del i fjendtlighederne, eller som i øvrigt er beskyttet efter den humanitære folkeret.

Definitionen er funktionel, ikke statusbaseret: det afgørende er, om personen faktisk deltager direkte i fjendtlighederne, hvorved både civile og *hors de combat*-modstandere er omfattet.

En detalje med praktisk betydning er graderingen i [§ 118 e, stk. 1, nr. 2](#), der sonderer mellem tortur (litra a – stærk smerte eller lidelse med et af de opregnede kvalificerende formål), umenneskelig behandling (litra b – stærk smerte eller lidelse uden formålsskrav) og »stor fysisk eller psykisk smerte eller lidelse eller alvorlig skade på legeme eller helbred« (litra c). Graderingen svarer til de grove overtrædelser af Genèvekonventionerne af 12. august 1949 og indebærer, at formålsskravet alene har betydning for, om forholdet betegnes som tortur.

[§ 118 e, stk. 2](#) er den eneste bestemmelse, der er forbeholdt **international** væbnet konflikt: overførsel af egen civilbefolkning til besat område, tvang af modpartens statsborgere til at deltage i kamphandlinger mod eget land, og tvang af beskyttede personer til tjeneste i en fjendtlig magts styrker. Alle øvrige gerningstyper i §§ 118 e-118 i gælder uanset konflikttype – hvilket bl.a. skyldes ratifikationen af de ti krigsforbrydelser, der er tilføjet statuttens artikel 8 efter 2002, herunder forbuddet mod udsultning af civile som kampmetode under ikke-internationale væbnede konflikter.

[Straffeloven § 118h](#)[Straffeloven § 118i](#)

§ 6 Nexuskravet »i tilknytning til en væbnet konflikt« og sondringen international/ikke-international

Alle fem krigsforbrydelsesbestemmelser indledes med samme betingelse: handlingen skal være foretaget »i tilknytning til en væbnet konflikt«. Nexuskravet er det, der adskiller krigsforbrydelsen fra den almindelige vold, det almindelige drab og det almindelige hærværk – og det er samtidig det bevistema, der i praksis vil afgøre, om en sag kan føres efter kapitel 13 a eller må føres efter straffelovens almindelige del.

Dansk ret rummer allerede en beslægtet definition af væbnet konflikt i [militær straffelov § 10](#), der fastlægger, hvornår lovens bestemmelser for væbnet konflikt finder anvendelse. Rigsadvokatens vejledning [Strafpåstande i sager om overtrædelse af militær straffelov mv.](#) gengiver forarbejderne til bestemmelsen, der giver et brugbart fortolkningsbidrag også til nexusvurderingen:

Med formuleringen »i eller uden for riget« præciseres, at bestemmelsen vedrører både international og ikke-international væbnet konflikt. Der er hermed ikke tilsigtet nogen realitetsændring, men alene en tydeliggørelse.

Væbnet konflikt foreligger, hvor dansk personel aktivt deltager i militære operationer mod en modstander, og i situationer, hvor en dansk styrke mod sin vilje inddrages i kamphandlinger f.eks. på grund af beskydning. I sidstnævnte tilfælde foreligger væbnet konflikt, uanset om de danske styrker skyder tilbage eller ej, forudsat at modstanderens styrker også repræsenterer en stat eller en gruppering med en struktur, der ganske må sidestilles hermed.

Det sidste led – kravet om, at ikke-statslige modstandere skal have en struktur, der ganske kan sidestilles med en stat – er kernen i sondringen mellem en ikke-international væbnet konflikt og indre uroligheder, kriminalitet eller isolerede voldshandlinger, der falder uden for den humanitære folkeret.

Sondringen har efter 2024-reformen mistet en del af sin betydning i dansk ret, fordi lovgiver bevidst har ligestillet konflikttyperne i næsten alle gerningsbeskrivelser. Kun [§ 118 e, stk. 2](#) forudsætter international væbnet konflikt. Til gengæld har militær straffelov fortsat selvstændig betydning ved siden af kapitel 13 a: [§ 36](#) straffer misbrug af sanitetskendemærker og brug af folkeretsstridige krigsmidler og fremgangsmåder med fængsel indtil på livstid, og efter [militær straffelov § 5](#) er der dansk straffemyndighed over visse af lovens overtrædelser begået under væbnet konflikt uden for den danske stat, uanset hvor gerningsmanden hører hjemme.

LOV

[Militær straffelov § 5](#)[Militær straffelov § 10, stk. 1-3](#)[Militær straffelov § 36, stk. 1, 2](#)[Straffeloven § 118e, stk. 2](#)

§ 7 De forbudte kampmetoder i § 118 h – perfidi, udsultning, kulturværdier og proportionalitet

[Straffeloven § 118 h](#) er den bestemmelse, der mest direkte kodificerer krigens folkeret om, hvordan der må kæmpes. Ni gerningstyper er opregnet, og de kan grupperes i fire mønstre:

1. Distinktionsprincippet. Nr. 1 rammer den, der »målretter angreb mod civilbefolkningen som sådan eller mod civile, der ikke tager direkte del i fjendtlighederne«. Nr. 3 rammer angreb på civile ejendomme og genstande – herunder bygninger anvendt til religion, uddannelse, kunst, videnskab eller velgørende formål, historiske mindesmærker, hospitaler og områder, hvor syge og sårede opsamles – »når de nævnte ejendomme eller genstande [...] ikke udgør militære mål«. Nr. 9 rammer angreb på byer, landsbyer, boliger eller bygninger, der ikke forsvares og ikke udgør militære mål.

2. Proportionalitetsprincippet. Nr. 7 kriminaliserer angreb

med viden om, at det vil forårsage vilkårlig skade på civile personer eller tab af deres liv, skade på civile ejendomme eller genstande eller udbredt, langvarig og alvorlig skade på naturmiljøet, der klart overstiger den forventede konkrete og direkte militære fordel.

Der er tale om et skærpet forsætskrav (»med viden om«) kombineret med et kvalificeret misforhold (»klart overstiger«) – den folkeretlige proportionalitetsvurdering af *collateral damage* er dermed lagt direkte ind i gerningsindholdet.

3. Beskyttelse af civilbefolkningens overlevelseshæbetingelser og kulturarv. Nr. 2 kriminaliserer udsultning af civile som kampmetode ved at fratage, unddrage eller nægte dem adgang til mad eller genstande, der er uundværlige for deres overlevelse, »herunder ved at forhindre nødhjælpsforsyninger i at komme frem«. Nr. 4 beskytter kulturværdier under beskyttelse eller forhøjet beskyttelse efter UNESCO-konventionen af 14. maj 1954 og dennes 2. protokol – både mod angreb og mod at blive anvendt til støtte for militær aktion. Denne beskyttelse suppleres af § 118 f, nr. 3 og 4, der viderefører indholdet af den ophævede lov om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt.

4. Redelighed i kampen. Nr. 5 kriminaliserer perfidi – at dræbe eller såre en modstander »ved at besvige denne til at tro, at gerningspersonen har ret til beskyttelse«. Nr. 6 kriminaliserer nægtelse af nåde: at beordre eller true med, at der ikke vil blive vist nåde. Nr. 8 rammer brugen af menneskelige skjolde, dvs. at anvende tilstedeværelsen af en beskyttet person, jf. § 118 e, stk. 3, til at opnå, at visse steder, områder eller væbnede styrker ikke kan gøres til militære mål.

Forarbejderne til [militær straffelov § 36](#) – som fortsat gælder ved siden af kapitel 13 a – belyser perfidiforbuddets rækkevidde og de klassiske retskilder bag § 118 h:

Bestemmelsen omfatter både de mere formelle former for misbrug, f.eks. hvor et mærke anbringes på et køretøj, som ikke benyttes af sanitetstjenesten, og de groveste krigsforbrydelser, f.eks. perfidi, hvor mærket uretmæssigt benyttes til foregivelse af beskyttet status for at dræbe, såre eller tilfangetage en modstander, jf. artikel 37, stk. 1, i Tillægsprotokol I til Genèvekonventionerne.

Og videre om de forbudte midler og metoder:

Forbud mod at anvende sådanne midler og metoder følger bl.a. af Landkrigsreglementet (tillæg til Haagerkonvention IV fra 1907) artikel 23, f.eks. forbud mod brug af gift eller forgiftede våben, jf. litra a., drab mv. på personer, der har nedlagt våbnene, jf. litra c., og forbud mod at erklære, at der ikke vil blive givet pardon, jf. litra d., samt af tillægsprotokol I, f.eks. forbud mod vilkårlige angreb, jf. artikel 51, stk. 4, og repressalier mod civilbefolkningen, jf. samme artikel, stk. 6.

På kampmiddelsiden suppleres § 118 i administrativt af [cirkulæret om folkeretlig vurdering ved udvikling og anskaffelse af nye våben og metoder i krigsførelse](#), hvorefter den ansvarlige myndighed skal kunne dokumentere,

at formål og virkning af nye eller forandrede metoder er i overensstemmelse med Danmarks traktatmæssige og sædvaneretlige forpligtelser, herunder den humanitære folkeret. Cirkulæret er den danske udmøntning af tillægsprotokol I's krav om våbenscreening og er dermed den forebyggende pendant til § 118 i's repressive kriminalisering.

LOV

Militær straffelov § 36, stk. 1, 2

Straffeloven § 118h

Straffeloven § 118f

Straffeloven § 118i

§ 8 Kommandoansvaret i § 118 j: »vidste eller burde have vidst«

[Straffeloven § 118 j](#) indfører et selvstændigt, dansk kodificeret kommandoansvar, der svarer til Rom-statuttens artikel 28:

En militær eller civil leder eller en person, der faktisk handler som sådan, straffes for folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden eller krigsforbrydelser, hvis personer under vedkommendes myndighed og kontrol begår en forbrydelse som nævnt i §§ 118 c-118 i og forbrydelsen er en følge af, at lederen ikke har udøvet behørig kontrol over dem, hvis

- 1. lederen vidste eller burde have vidst, at personerne under vedkommendes myndighed og kontrol havde påbegyndt en sådan forbrydelse, eller at den var umiddelbart forestående, og*
- 2. lederen undlod at iværksætte nødvendige og rimelige tiltag, som stod i vedkommendes magt, for at hindre eller standse forbrydelsen eller undlod at rapportere forholdet til en kompetent myndighed for strafforfølgning.*

Bestemmelsen adskiller sig fra almindeligt medvirkensansvar efter [straffeloven § 23](#) på fire punkter, som tilsammen udgør bestemmelsens praktiske profil:

- **Personkredsen er funktionel, ikke formel.** Ud over militære og civile ledere omfattes »en person, der faktisk handler som sådan«. Det afgørende er den reelle myndighed og kontrol, ikke stillingsbetegnelsen eller kommandovejens formelle udformning.
- **Skyldkravet er en uagtsomhedsstandard.** Ordene »vidste eller burde have vidst« indebærer, at lederen kan ifalde ansvar, uden at forsæt til de undergivnes forbrydelse er godtgjort. Det er en markant fravigelse af straffelovens almindelige udgangspunkt om forsætskrav ved forbrydelser af denne grovhed.
- **Gerningsindholdet er en undladelse.** Ansvar udløses af, at lederen undlod at iværksætte nødvendige og rimelige tiltag, som stod i vedkommendes magt. Der er tre alternative pligter: at hindre, at standse, eller – hvis forbrydelsen allerede er begået – at rapportere forholdet til en kompetent myndighed for strafforfølgning.
- **Der kræves årsagssammenhæng.** Forbrydelsen skal være »en følge af«, at lederen ikke har udøvet behørig kontrol.

Ansvarssubjektet dømmes ikke for en selvstændig forbrydelse med egen betegnelse, men »for folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden eller krigsforbrydelser«. Strafferammen følger derfor den underliggende forbrydelse: [§ 118 k, stk. 1-4](#) gentager systematisk konstruktionen »§ 118 j, jf. ...« for hver enkelt strafferamme. Kommandoansvaret for folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden kan således straffes med fængsel indtil på livstid, mens kommandoansvar for §§ 118 e, 118 h og 118 i som udgangspunkt har en ramme på 16 år, der kan stige til livstid ved særlig grov beskaffenhed.

Det skal bemærkes, at § 118 j **ikke** omfatter aggressionsforbrydelsen efter § 118 b. Det følger direkte af ordlyden, der alene henviser til §§ 118 c-118 i, og hænger sammen med, at aggressionsforbrydelsen allerede efter § 118 b, stk. 3, er forbeholdt personer med faktisk kontrol over statens politiske eller militære handlinger.

LOV

Straffeloven § 23

Straffeloven § 118j

Straffeloven § 118k, stk. 1-4

§ 9 Strafferammer og strafudmålingsprincipper i § 118 k

Straffeloven § 118 k samler alle strafferammer for kapitlet i én bestemmelse og indeholder desuden både en obligatorisk skærpsesregel og en overgangsregel.

Bestemmelse	Forbrydelse	Strafferamme	Hjemmel
§ 118 b	Aggressionsforbrydelse	Fængsel indtil på livstid	§ 118 k, stk. 1
§ 118 c, stk. 1	Folkedrab	Fængsel indtil på livstid	§ 118 k, stk. 1
§ 118 c, stk. 2	Tilskyndelse til folkedrab	Fængsel indtil 12 år	§ 118 k, stk. 3
§ 118 d	Forbrydelser mod menneskeheden	Fængsel indtil på livstid	§ 118 k, stk. 1
§ 118 e	Krigsforbrydelser mod personer	Fængsel indtil 16 år – kan stige til livstid	§ 118 k, stk. 2 og 4
§ 118 f	Krigsforbrydelser mod ejendom	Fængsel indtil 12 år	§ 118 k, stk. 3
§ 118 g	Krigsforbrydelser mod humanitære indsatser/kendemerker	Fængsel indtil 12 år – kan stige til livstid	§ 118 k, stk. 3 og 4
§ 118 h	Forbudte kampmetoder	Fængsel indtil 16 år – kan stige til livstid	§ 118 k, stk. 2 og 4
§ 118 i	Forbudte kampmidler	Fængsel indtil 16 år – kan stige til livstid	§ 118 k, stk. 2 og 4
§ 118 l	Tortur	Fængsel indtil 12 år	§ 118 l

Opgraderingen til livstid efter **stk. 4** forudsætter, at »overtrædelsen er af særlig grov beskaffenhed, herunder når overtrædelsen omfatter drab«. Bemærk at § 118 f (krigsforbrydelser mod ejendom) som den eneste krigsforbrydelsesbestemmelse ikke er omfattet af opgraderingsadgangen.

Stk. 5 indeholder en obligatorisk skærpsesregel, der spejler Rom-statuttens artikel 8, stk. 1:

Ved fastsættelsen af straffen for overtrædelse af §§ 118 e-118 i eller § 118 j, jf. §§ 118 e-118 i, skal det i almindelighed indgå som en skærpende omstændighed, at handlingen er begået som led i en plan eller politik eller som led i omfattende forbrydelser af nævnte art.

Reglen er en strafudmålingsregel, ikke et gerningselement – enkeltstående krigsforbrydelser er også strafbare, men systematikken skærper.

Stk. 6 er kapitlets overgangsregel og fortjener særlig opmærksomhed, fordi den udgør en nøje afvejet undtagelse fra tilbagevirkende kraft:

§§ 118 d-118 i finder også anvendelse på handlinger foretaget før den 1. januar 2025, hvis handlingen kan straffes efter regler, som var gældende på gerningstidspunktet, og handlingen efter folkeretten udgjorde en forbrydelse mod menneskeheden eller en krigsforbrydelse på gerningstidspunktet. Straffen kan ikke overskride den straf, som ville være blevet idømt efter de på gerningstidspunktet gældende bestemmelser, som handlingen kan straffes efter.

Bestemmelsen løser en reel praktisk vanskelighed: forhold begået i f.eks. Syrien-konflikten eller under invasionen af Ukraine før 2025 kan nu henføres til den korrekte forbrydelsesbetegnelse – med den retlige og symbolske vægt, det har for ofrene – uden at legalitetsprincippet krænkes. Der gælder to kumulative betingelser (strafbarhed efter dagældende dansk ret **og** folkeretlig forbrydelseskarakter på gerningstidspunktet) samt et strafloft svarende til den dagældende ramme. Aggressionsforbrydelsen efter § 118 b og folkedrab efter § 118 c er ikke omfattet af overgangsreglen.

LOV

Straffeloven § 118k, stk. 1-6

Straffeloven § 118l

Dansk straffemyndighed: § 8 a's udvidede universalprincip, § 8, nr. 5-6, og det aktive personalprincip

Jurisdiktionsspørgsmålet er det tværgående tema, der i praksis afgør, om en sag om internationale forbrydelser overhovedet kan føres i Danmark. Fire bestemmelser i straffelovens almindelige del spiller sammen.

§ 8 a – det udvidede universalprincip. [Straffeloven § 8 a](#) blev nyaffattet ved 2024-loven, så den nu henviser konkret til det nye kapitel:

Under dansk straffemyndighed hører handlinger, som foretages uden for den danske stat, når handlingen er omfattet af §§ 118 c-118 j eller 118 l, hvis handlingen er foretaget af en person, der på tidspunktet for sigtelsen

- 1. har dansk indfødsret, er bosat i den danske stat eller har lignende fast ophold her i landet eller*
- 2. befinder sig her i landet.*

Det afgørende led er nr. 2. Forarbejderne til ændringen forklarer virkningen præcist:

Bestemmelsen indebærer, at der er dansk straffemyndighed over folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser begået i udlandet, hvis gerningspersonen enten har dansk indfødsret, er bosat i den danske stat eller har lignende fast ophold her i landet, eller hvis gerningspersonen blot befinder sig i Danmark på sigtelsestidspunktet.

Der stilles hverken krav om dobbelt strafbarhed, om dansk tilknytning hos ofret eller om, at gerningspersonen befandt sig her på gerningstidspunktet. Formålet er at sikre, at Danmark ikke bliver et fristed for personer, der har begået internationale kerneforbrydelser i udlandet. Reglen bygger videre på den jurisdiktionsreform, der blev gennemført i 2008 på grundlag af Justitsministeriets Jurisdiktionsudvalgs arbejde, herunder udvalgets **delbetænkning nr. 1470/2006 om dansk straffemyndighed**, hvor udvalget netop overvejede, hvornår kravet om dobbelt strafbarhed bør fraviges for lovovertrædelser med en særlig karakter.

§ 118 b er ikke omfattet af § 8 a. Det fremgår udtrykkeligt af forarbejderne:

Straffelovens § 8 a vil ikke omfatte den foreslåede § 118 b om aggressionsforbrydelser. Der henvises for så vidt angår spørgsmålet om dansk straffemyndighed over aggressionsforbrydelser til det foreslåede § 7, stk. 1, nr. 2, litra c.

Dansk straffemyndighed over aggressionsforbrydelsen følger derfor det **aktive personalprincip** i [straffeloven § 7, stk. 1, nr. 2](#), hvor litra c udtrykkeligt nævner handlinger omfattet af § 118 b. Placeringen i nr. 2 betyder, at kravet om dobbelt strafbarhed ikke gælder – til gengæld kræves dansk indfødsret, bopæl eller lignende fast ophold både på gerningstidspunktet og på sigtelsestidspunktet. Begrænsningen afspejler, at aggressionsforbrydelsen efter Rom-statuttens artikel 15 bis, stk. 5, heller ikke kan pådømmes af Straffedomstolen, når den er begået af en ikke-deltagerstats statsborgere.

§ 8, nr. 5 og 6 – aut dedere aut judicare. [Straffeloven § 8, nr. 5](#) hjemler dansk straffemyndighed, når »handlingen er omfattet af en international bestemmelse, ifølge hvilken Danmark er forpligtet til at have straffemyndighed«. Forarbejderne fremhæver, at bestemmelsen navnlig aktualiseres af torturkonventionens artikel 5, der pålægger deltagerstaterne at have straffemyndighed over enhver torturhandling, når gerningspersonen befinder sig på deres område. [§ 8, nr. 6](#) er den egentlige *aut dedere aut judicare*-regel: hvis udlevering til retsforfølgning i et andet land afslås, er der dansk straffemyndighed, forudsat dobbelt strafbarhed og en strafferamme på mindst 1 års fængsel.

§ 12 – folkeretlige undtagelser og immunitet. [Straffeloven § 12](#) er kort, men afgørende:

Anvendelsen af §§ 6-11 begrænses ved de i folkeretten anerkendte undtagelser.

Forarbejderne til § 8 a præciserer rækkevidden:

Det bemærkes, at der alene vil være dansk straffemyndighed over folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og tortur samt kommandoansvar [...] i det omfang udøvelsen heraf ikke er i strid med de til enhver tid gældende folkeretlige regler på området, herunder jurisdiktionsmæssige begrænsninger hjemlet i den almindelige folkeret og undtagelser til staternes straffemyndighed hjemlet i traktater. [...] Det omfatter bl.a. de folkeretlige regler om immunitet for udenlandske højtstående statsrepræsentanter (stats- og regeringschefer samt udenrigsministre), diplomater og andre statsrepræsentanter.

Der er dermed en asymmetri, som praktikerne skal være opmærksom på: Rom-statuttens artikel 27 udelukker immunitet for Straffedomstolen selv, men den nationale danske straffemyndighed er via § 12 fortsat undergivet de folkeretlige immunitetsregler. Samme spænding genfindes i statuttens artikel 98, stk. 1, hvorefter Straffedomstolen ikke kan gennemtvinge en overførselsanmodning, der ville kræve, at den anmodede stat handlede i strid med sine folkeretlige forpligtelser om statsimmunitet eller diplomatisk immunitet.

LOV

[Straffeloven § 7, stk. 1](#)[Straffeloven § 8a](#)[Straffeloven § 8](#)[Straffeloven § 12](#)

§ 11 Forældelsesfrihed, komplementaritet og forholdet til de internationale tribunaler

Ingen forældelse. [Straffeloven § 93 b, stk. 1](#) er utvetydig:

Når en lovovertrædelse er omfattet af kapitel 13 a, indtræder forældelse ikke.

Bestemmelsen dækker hele det nye kapitel – aggression, folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, samtlige krigsforbrydelser, kommandoansvar og tortur. Da militær straffelovs § 10 a om forældelsesfrihed for torturforhold samtidig blev ophævet som overflødig, er § 93 b nu den samlede hjemmel på området. Kombinationen af § 93 b og § 8 a er den retlige kerne i »intet fristed«-tanken: en gerningsperson kan sigtes

i Danmark uanset hvor lang tid der er gået, og uanset at eneste tilknytning er, at vedkommende befinder sig her i landet.

Komplementaritetsprincippet. Straffedomstolens jurisdiktion er efter Rom-statutten subsidiær. Lovforslagets almindelige bemærkninger beskriver konsekvensen for dansk ret:

Straffedomstolen alene retsforfølger sager omfattet af statuten, hvis en deltagerstat mangler evne eller vilje til effektivt at gennemføre efterforskning eller strafforfølgning. Således har Danmark primær kompetence til selv at forestå retsforfølgning af bl.a. dansk militært personel, hvis forholdet er strafbart efter dansk lovgivning, og hvis der er dansk straffemyndighed over forholdet. Det betyder samtidig, at hvis Danmark ikke vælger at gøre brug af sin primære jurisdiktionskompetence, vil Danmark efter omstændighederne være folkeretligt forpligtet til at udlevere den pågældende til Straffedomstolen.

Netop dette hensyn – at retsforfølgning af danske statsborgere og fastboende så vidt muligt skal ske i Danmark – var udvalgets hovedargument for at give de danske bestemmelser samme indhold som statuttens artikel 7 og 8. Uden materiel kongruens ville komplementariteten ikke fungere i praksis.

Statutten som dansk ret. [Lov om Den Internationale Straffedomstol § 1](#) bestemmer, at statuten, der er optaget som bilag til loven, gælder her i landet, og giver udenrigsministeren hjemmel til administrativt at sætte procesreglementet, de vejledende beskrivelser af gerningsindhold (Elements of Crimes) og senere statutændringer i kraft. Det var i kraft af denne hjemmel, at ratifikationen af Kampala-tillægget om aggressionsforbrydelsen og af de ti nye krigsforbrydelser kunne ske uden fornyet samtykke efter grundlovens § 19, stk. 1.

Tribunalslovgivningen og fuldbyrdelsen. Ved siden af ICC-sporet står den ældre tribunalslovgivning, der stadig belyser udviklingen: [bekendtgørelsen om strafforfølgning ved Rwanda-tribunalet](#) optager tribunalets statut med definitionerne af folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og brud på Genèvekonventionernes fælles artikel 3 og tillægsprotokol II. Danmark har desuden indgået fuldbyrdelsesaftaler med begge instanser, jf. [bekendtgørelsen om aftalen af 4. juni 2002 med FN om fuldbyrdelse af ICTY-domme](#) og [bekendtgørelsen om aftalen af 1. juni 2010 med Straffedomstolen](#). Sidstnævnte aftale indeholder både en ne bis in idem-regel – den domfældte kan ikke retsforfølges ved en dansk domstol for handlinger, der udgjorde grundlaget for forhold, som vedkommende allerede er dømt eller frifundet for ved Domstolen – og et specialitetsprincip, hvorefter en domfældt i dansk varetægt ikke må retsforfølges, straffes eller udleveres til tredjeland for forhold begået før overførslen uden Præsidentskabets godkendelse.

LOV

[Lov om Den Internationale Straffedomstol § 1, stk. 1, 2](#)
[Straffeloven § 93b, stk. 1](#)

Efterforskning, påtalekompetence og forelæggelse – NSK og

§ 12 Rigsadvokatmeddelelsen

Det organisatoriske spor er væsentligt, fordi sager efter kapitel 13 a næsten altid vil være internationale, dokumenttunge og afhængige af udenlandsk retshjælp.

National Enhed for Særlig Kriminalitet (NSK) varetager efter retsplejelovens § 110 a og bekendtgørelse nr. 2645 af 28. december 2021 § 1, stk. 1, nr. 2, efterforskningen og strafforfølgningen af

grove internationale straffesager, herunder navnlig sager om folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og andre alvorlige forbrydelser begået i udlandet [...] hvor efterforskningen og strafforfølgningen som følge af sagens kompleksitet og internationale aspekter forudsætter en særlig viden om og indsigt i forholdene i udlandet, samt forudsætter, at der etableres et samarbejde med myndigheder i andre lande, internationale institutioner, organisationer mv.

For militære straffesager gælder derimod, at efterforskningen efter militær retsplejelovs § 6 varetages af auditøren.

Forelæggelse for statsadvokaten. Selv om der ikke gælder et særligt påtalekrav for kapitel 13 a, indeholder [Rigsadvokatmeddelelsens afsnit om forelæggelse og indberetning mv., pkt. 3.1.6](#) en obligatorisk forelæggelsesordning, der rammer netop de jurisdiktionshjemler, som bruges på dette område. Politikredsen skal forelægge tiltalespørgsmålet for statsadvokaten i sager, hvor

handlingen er omfattet af en international bestemmelse, hvorefter Danmark er forpligtet til at have en straffemyndighed (straffelovens § 8, nr. 5), [eller] udlevering af sigtede til retsforfølgning i et andet land afslås [...] (straffelovens § 8, nr. 6), eller handlinger af den pågældende art er omfattet af statutten for Den Internationale Straffedomstol [...] (straffelovens § 8 a).

Samme afsnit indeholder en tilsvarende ordning for Færøerne, hvor den færøske straffelovs §§ 8 og 8 a spejler de danske bestemmelser.

Konkurrerende jurisdiktion og retshjælp. Fordi flere stater typisk vil have straffemyndighed over samme forhold, er koordinationen central. [Rigsadvokatmeddelelsens afsnit om konkurrerende straffemyndighed i internationale straffesager](#) pålægger anklagemyndigheden at besvare henvendelser om parallelle straffesager hurtigst muligt og at behandle sager med frihedsberøvede som hastesager. [Afsnittet om international retshjælp](#) beskriver adgangen til at overføre retsforfølgning efter Europarådets konvention af 15. maj 1972, bl.a. som alternativ til udlevering, når grundlaget for en udleveringsanmodning ikke er til stede – en fremgangsmåde, der er nærliggende i sager, hvor beviserne og ofrene befinder sig i gerningslandet.

LOV

[Retsplejeloven § 110a, stk. 1](#)[Straffeloven § 8](#)[Straffeloven § 8a](#)

§ 13 **Praksisbilledet: hvor sagerne om konfliktforhold hidtil er ført**

Kapitel 13 a har været i kraft siden 1. januar 2025, og der foreligger endnu ikke offentliggjort dansk retspraksis om gerningsindholdet i §§ 118 b-118 j. Praksisbilledet må derfor tegnes af de tilgrænsende sagstyper, der viser, hvilke faktiske forhold de nye bestemmelser vil skulle anvendes på – og hvilke bevis- og jurisdiktionsspørgsmål domstolene allerede håndterer.

Sager om forhold begået i den syriske konflikt er hidtil ført efter terrorbestemmelserne. En række byretsdomme angår personer, der har opholdt sig i Islamisk Stat-kontrollerede områder i Syrien i perioden 2014-2019. I [SS-5094/2022-ESB](#) blev en kvinde idømt 3 års fængsel for som hjemmegående husmor at have fremmet IS' virksomhed efter [straffeloven § 114 e](#) og for ulovligt ophold i konfliktområde efter [§ 114 j](#), og i [SS-2449/2023-FRB](#) blev straffen for tilsvarende forhold fastsat til 4 års fængsel. Samme mønster ses i [SS-10032/2022-KOL](#) og i [SS-5045/2022-ARH](#), hvor økonomisk støtte og hvervning blev pådømt efter [§ 114 b](#) og [§ 114 c](#). Nyere afgørelser bekræfter niveauet: [SS-2667/2025-FRB](#) og [AM2025.06.30B](#) fastsatte straffen

til 4 års fængsel, mens [SS-6031/2025-ARH](#) endte på 5 års fængsel, fordi tiltalte tillige havde ladet sig hverde og oplære, herunder modtaget våbentræning.

Sagerne illustrerer præcis det hul, som 2024-reformen skulle lukke. Tiltalerne angår tilknytningen til organisationen – tilstedeværelse, herving, oplæring, finansiering, ophold i udpeget konfliktområde – og ikke de handlinger mod beskyttede personer, som § 118 e retter sig mod. Overgangsreglen i [§ 118 k, stk. 6](#) gør det nu muligt at henvise forhold begået under samme konflikt før 2025 til den korrekte forbrydelsesbetegnelse, hvis handlingen både var strafbar efter dagældende dansk ret og udgjorde en folkeretlig forbrydelse på gerningstidspunktet.

Bevisførelsen i konfliktsager er allerede kendt fra terrørsagerne. [SS-6031/2025-ARH](#) viser den bevisstruktur, der også vil bære krigsforbrydelsessager: geolokaliserede fotos, rekonstrueret digital korrespondance, sagkyndige erklæringer om organisationens struktur fra en islamforsker og fra PET's Center for Terroranalyse, og en retsmedicinsk erklæring om tiltaltes egne skader. Retten tilsidesatte tiltaltes forklaring om ufrivillighed som utroværdig på grundlag af det digitale materiale. Sagen viser samtidig, at [straffeloven § 3, stk. 1](#) (lex mitior) må iagttages, når gerningstidspunktet ligger før senere straffeskæmpelser – et hensyn, der modsvarer af straffloftet i [§ 118 k, stk. 6](#).

Ekstraterritorial straffemyndighed anvendes allerede. I [SS-13476/2021-GLO](#) blev en dansk statsborger dømt for grov vold og frihedsberøvelse begået i udlandet under anvendelse af [straffeloven § 7](#) og § 7 a. Sagen illustrerer, at det aktive personalprincip i praksis bærer strafforfølgning af alvorlige personfarlige forhold begået uden for riget – den samme mekanisme, der efter [§ 7, stk. 1, nr. 2, litra c](#), nu bærer aggressionsforbrydelsen.

Konfliktforhold giver også civil- og forvaltningsretlige følgesager. I [BS-20017/2025-KBH](#) blev Udenrigsministeriet frifundet i en erstatningssag om påstået for sen evakuering fra en lejr i Syrien, og i [BS-35426/2024-KBH](#) fastholdt retten en farevurdering med grundlag i et internationalt netværk, der udsendte kæmpende til Irak. Sagerne viser, at konfliktrelaterede forhold rejser spørgsmål på tværs af strafferet, udlændingeret og statsansvar.

På det militære spor foreligger der ældre praksis. Rigsadvokatens vejledning [Strafpåstande i sager om overtrædelse af militær straffelov mv.](#) behandler bl.a. **Østre Landsrets dom af 14. november 2016 (UfR 2017.777 Ø)** om kravet til fornøden påtalekompetence i militære straffesager – et spørgsmål, der fortsat kan opstå, når forhold begået af udsendt dansk personel skal henføres enten til militær straffelov eller til straffelovens kapitel 13 a.

LOV	Straffeloven § 3, stk. 1	Straffeloven § 7, stk. 1	Straffeloven § 114e
	Straffeloven § 114j, stk. 1	Straffeloven § 118k, stk. 6	
PRAKSIS	Byretten · Byretten: Fortsat fare for statens sikkerhed begrundet afslag på opholdstilladelse trods 20 år gamle terrornetværks-aktiviteter		13.02.2026
	Byretten · Byretsdom: Kvinde idømt 5 års fængsel for herving, træning og fremme af IS-terrorvirksomhed i Syrien 2014-2019 – frifundet for udvisning efter TEUF artikel 20		30.01.2026
	Byretten · Frifindelse af Udenrigsministeriet i sag om erstatning for påstået sen evakuering fra Syrien		12.11.2025
	Byretten · Kvinde idømt 4 års fængsel for terrorfremme i Syrien men undgår udvisning af hensyn til sine børns tarv		30.06.2025
	Byretten · Kvinde dømt 4 års fængsel for terrorfremme for IS, men undgår udvisning grundet hensyn til mindreårige unionsborgerbørn (TEUF artikel 20)		30.06.2025
	Byretten · Dom for fremme af terrorisme og ulovligt ophold i konfliktområde		29.03.2023

Byretten · Dom for fremme af terrorisme og ulovligt ophold i konfliktområde: Frakendelse af indfødsret og udvisning	28.02.2023
Byretten · Dom for mishandling, frihedsberøvelse og udvisning af dansk statsborger	01.12.2022
Byretten · Tre års fængsel til dansk kvinde for fremme af Islamisk Stat som hjemmegående husmor i Syrien	18.11.2022
Byretten · Dom i terrrorsag om hvervning og økonomisk støtte til Islamisk Stat	16.11.2022

§ 14 Sammenfatning og de retlige spørgsmål, der står tilbage

Reformen i 2024 flyttede dansk ret fra en situation, hvor krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden måtte forfølges som drab, vold, voldtægt, frihedsberøvelse og hærværk, til en situation, hvor forbrydelserne har deres egen betegnelse, deres egen strafferamme og deres eget kontekstkrav. Fem forhold bør fremhæves for den praktiske retsanvendelse:

- Kontekstkravene bærer sagerne.** Folkedrabsforsættet i § 118 c, kontekstkravet om et omfattende eller systematisk angreb i § 118 d og nexuskraet »i tilknytning til en væbnet konflikt« i §§ 118 e-118 i er de elementer, der løfter en handling fra almindelig kriminalitet til international forbrydelse. De vil i praksis være hovedbevistemaet, og de skal godtgøres selvstændigt ved siden af den underliggende gerning.
- Internationale afgørelser er retskilde.** Fordi bestemmelserne er en omskrivning af Rom-statuttens artikel 7 og 8, henviser forarbejderne udtrykkeligt til Straffedomstolens og andre internationale tribunalers praksis som fortolkningsbidrag. Danske domstole vil derfor kunne – og efter forarbejdernes forudsætning skulle – inddrage ICC-, ICTY- og ICTR-praksis ved fastlæggelsen af f.eks. begreberne »systematisk angreb«, »beskyttet person« og »behørig kontrol«.
- Kommandoansvaret er den mest markante nyskabelse.** § 118 j bygger på en uagtsomhedsstandard (»vidste eller burde have vidst«) og et undladelsesansvar, der rækker videre end almindelig medvirken. Bestemmelsen rammer både militære og civile ledere og den, der faktisk handler som sådan, og den gør manglende rapportering til en kompetent myndighed til et selvstændigt ansvarsgrundlag.
- Jurisdiktionen er vidtgående, men ikke ubegrænset.** § 8 a rækker til enhver gerningsperson, der blot befinder sig her i landet på sigtelsestidspunktet, og § 93 b, stk. 1 udelukker forældelse. Modvægten er § 12, der opretholder de folkeretlige immunitetsregler for stats- og regeringschefer, udenrigsministre og diplomater – en begrænsning, der ikke gælder for Straffedomstolen selv, men som gælder for den danske straffemyndighed.
- Overgangsreglen skal anvendes med to spærringer.** § 118 k, stk. 6 tillader anvendelse af §§ 118 d-118 i på handlinger før 1. januar 2025, men kun hvis handlingen både var strafbar efter dagældende dansk ret og udgjorde en folkeretlig forbrydelse på gerningstidspunktet – og straffen kan ikke overstige den dagældende ramme. Aggressionsforbrydelsen og folkedrab er ikke omfattet.

Afgrænsningsmæssigt bør det holdes for øje, at terrorhandlinger, terrorfinansiering og terrorrejser efter straffeloven §§ 114-114 j behandles under [terrorisme](#) og [fremmedkrigere](#), at national tortur efter § 157 a behandles under [tortur](#), at praksis om umenneskelig behandling efter EMRK artikel 3 behandles under [emrk-artikel-3-umenneskelig-behandling](#), at udelukkelse fra beskyttelse efter Flygtningekonventionens artikel 1 F behandles under [flygtningenaevn-asyl](#), og at den forfatningsretlige ramme for traktatindgåelse behandles under [traktatindgaaelse-og-folkerettens-stilling-grundloven-19](#).

[Straffeloven § 118k, stk. 6](#)

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Straffeloven § 8a		Straffeloven § 118b	stk. 1-3
Straffeloven § 118c	stk. 1, 2	Straffeloven § 118d	
Straffeloven § 118e	stk. 1-3	Straffeloven § 118h	
Straffeloven § 118j		Straffeloven § 118k	stk. 1-6

MATERIALE Citerede afgørelser

12 afgørelser

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS

10

13.02.2026	Byretten: Fortsat fare for statens sikkerhed begrundet afslag på opholdstilladelse trods 20 år gamle terrornetværks-aktiviteter	10874-13979
30.01.2026	Byretsdom: Kvinde idømt 5 års fængsel for hverving, træning og fremme af IS-terrorvirksomhed i Syrien 2014-2019 – frifundet for udvisning efter TEUF artikel 20	10770-13811
12.11.2025	Frifindelse af Udenrigsministeriet i sag om erstatning for påstået sen evakuering fra Syrien	10367-12194
30.06.2025	Kvinde idømt 4 års fængsel for terrorfremme i Syrien men undgår udvisning af hensyn til sine børns tarv	9852-11525
30.06.2025	Kvinde dømt 4 års fængsel for terrorfremme for IS, men undgår udvisning grundet hensyn til mindreårige unionsborgerbørn (TEUF artikel 20)	AM2025.06.30B
29.03.2023	Dom for fremme af terrorisme og ulovligt ophold i konfliktområde	3013-3566
28.02.2023	Dom for fremme af terrorisme og ulovligt ophold i konfliktområde: Frakendelse af indfødsret og udvisning	3537-4208
01.12.2022	Dom for mishandling, frihedsberøvelse og udvisning af dansk statsborger	2379-2841
18.11.2022	Tre års fængsel til dansk kvinde for fremme af Islamisk Stat som hjemmegående husmor i Syrien	3528-4196
16.11.2022	Dom i terrorsag om hvervning og økonomisk støtte til Islamisk Stat	3756-4510

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

2

03.12.2024	Twist om observationstid og fotodokumentation ved fejlintstillet p-skive på Tårnby Torv	park-4510
17.03.2023	Parkering foran brandtrappe i ikke-afmærket bås medførte kontrolafgift	park-2841

FØR ARBEJDE Betænkninger

1 reference

Krigsforbrydelser, folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden (humanitær folkeret i dansk straffelovgivning)

18

Dansk straffemyndighed i forhold til seksuel udnyttelse af børn i udlandet

nr. 1470 · 2006 · Justitsministeriet
